

ארבע נסודות

בילבי

שיחת חברים חלק ב' פתח כניסה לעולמינו הפנימי

ושיעזור לך להתקדם משם, שלב אחר שלב...

יעקב: כן, בדיוק כך.

צבי: אז בדיוק לזה התכוונתי גם אני! כשאני אומר שזו דרך שדורשת קצת עבודה, לא התכוונתי לעבודה כבדה מהסוג שדורש מסי"נ עליאית והתנתקות מכל מהלך החיים הרגילים. אבל במקום לדבר רק מלמעלה, בוא נרד לתוכן הדברים, וכבר תיווכח בעצמך...

כשאנחנו מדברים על "איוון" הטירדות שלנו, אנחנו צריכים קודם כל להבדיל בין שני מצבים שונים לחלוטין של טירדות:

יש מצב אחד, בו יש לאדם טירדות, כמו לכל בן אדם רגיל, אבל כמות הטירדות שלו ותוקפם הם מספיק נמוכים שהוא עדיין מרגיש שטירדותיו מהוות רק נקודה צדדית בסדר החיים שלו. ולענייננו עכשיו, זה נקרא מצב תקין. אנחנו לא שואפים כרגע להגיע למצב בו אין שום טירדות, שזו מטרה בלתי מציאותית לאדם הרגיל.

אבל לעומת כך, יש מצב בו האדם מרגיש שטירדותיו כבר מתחילים לצאת מכלל שליטה, או שכבר מזמן יצאו מכלל שליטה. האדם הזה מרגיש שלא הוא שולט על סדר יומו, אלא שעומס הטירדות שלו פשוט משתלט עליו, והוא נדחף בעל כורחו כל היום מטירדא לטיירדא, כמעט בלי זמן לנשום ביניהם.

צבי: אז התשובה היא שאתה באמת צודק - אם היה לי פתרון קסם שרק עולה כמה שקלים ונגמרו הטירדות - אז כולם היו רצים אחריו, ובאמת יש הרבה אנשים שמחפשים פתרון כזה. אבל מה לעשות שאין פתרון קסם לטירדות, ולכן לא באתי להציע פתרון קסם! הפתרון שבאתי להציע זה פתרון אמיתי, שלוקח קצת עבודה עצמית ליישם... ולפתרונות כאלו אין כ"כ הרבה מבקשים...

יעקב: אז זה בדיוק ממה שחששתי... ברור לי שע"י עבודה עצמית מאומצת, ועם קצת - או אולי יותר מקצת - מסי"נ, אפשר להתנתק מכל הטירדות ולחיות חיים מסוג שונה... אבל לא נראה לי שאני כ"כ אווז במדריגה הזו...

צבי: לא לדאוג! ברוך ה' זו לא השיחה הראשונה שלנו, ונראה לי שאנחנו כבר טיפה מכירים זה את זה...

יעקב: אני רק רוצה להוסיף - שלא תיקח את זה לא נכון - אני לא מתכוין להגיד שאני לא מוכן לשנות את עצמי ואת צורת חיי כלל, ובכל זאת מבקש דרך להיפטר מכל הטירדות שלי ולחיות חיים רוחניים עילאים... אני מבין לבד שזה אי אפשר...

צבי: לא לדאוג, הבנתי את כוונתך מצויין! אתה בסך הכל מתכוין להגיד שאתה לא רוצה להיות מה"רבים עשו כרשב"י" ש"לא עלתה בידם"... אתה רוצה מהלך שידבר אליך, אל המדריגה שבה אתה אווז היום,

רקע: שבוע שעבר, יעקב וצבי דיברו על השלב הראשון של הכניסה לעולמינו הפנימי, שהוא לבנות סדר חיים מאוזן, רגוע, ועדין. אך בסופו של השיחה, התחיל יעקב להסתפק עד כמה זה באמת מציאותי לאדם רגיל בדורינו להצליח לחיות חיים מעשיים תקינים ושלמים מבלי להיטרד ע"י ריבוי טירדות מגורמים שונים שאין לו שליטה עליהם.

יעקב: צבי, אני עדיין מחכה לשמוע מה יש לך להגיד על נושא הטירדות. המתח הזה כבר מטריד אותי כל השבוע...

צבי: סליחה, אני מקווה שזה לא היה מדי מטריד!...

עכ"פ נראה לי שהיה טוב שהיה לשנינו קצת זמן לחשוב על הנושא הזה לפני שננסה עכשיו ללבן את זה ביחד. אז, בוא ניגש ישר לעניין: אתה טענת שבוע שעבר שריבוי הטירדות מפריע לכלל האוכלוסיה ולא רק לעובדי ה', וא"כ, אם באמת היה איזה פתרון קסם, לכאורה ה"שוק העולמי" כבר היה מגלה אותו.

יעקב: כן, והראיה - רק תספור כמה פרסומות יש היום על רופאי שינה, כדורי הרגעה, עיסויים, ועוד כל מיני דברים משונים שאנשים עושים היום בכדי לנסות להירגע מלחץ החיים, ותגלה שיש לדברים האלו ביקוש עצום...

הפחות לפי מדריגתינו העכשווית אנחנו אמורים לבצע אותן - מושרש ב"רצוננו לעשות רצונך" של יסוד הרוח השורשי.

אך בפועל, אם ניקח את הדוגמא של אבא שלוקח את הילד שלו לגן כל בוקר, האם עצם הידיעה המופשטת שרצוננו לקחת את הילד שלו לגן מגיע בפנים מ"רצוננו לעשות רצונך", זה כבר יפתח את ליבו להרגיש קירבת ה' מהבאת הילד לגן?

יעקב: כנראה שלא...

צבי: ברור, כי סו"ס מה שהוא מרגיש זה או שהוא מוכרח להביא אותו לגן כדי שיוכל ללכת לשחרית או לכולל, או אולי שהוא מביא אותו לגן כי הוא אוהב אותו ורוצה שיהיה לו יום טוב, אבל את השורש של הרצוננו לעשות רצונך הוא לא מרגיש.

יעקב: אז מה הפתרון לזה?

צבי: אז הכיוון הוא, שאחרי שהאדם לומד את ארבעת היסודות, הוא יבין כי הרצון להביא את הילד לגן כדי לשמור על סדר היום הקבוע שלו, הוא ביטוי למידת הסדר של יסוד העפר שדורש שיהיה לאדם קביעות ויציבות בחיים. ואז הוא יחזור למה שלמדנו על יסוד העפר, ויבין כי עצם הרצון הזה של יסוד העפר לקביעות ויציבות הוא גם ביטוי ל"רצוננו לעשות רצונך", כי הקביעות והיציבות יכולות להיות סוג של קירבת ה'. כבר דיברנו ע"ז קצת כשלמדנו על יסוד העפר, אבל בקצרה, אחד מהפנים שמציאות ה' מתגלית אלינו היא כמציאות מוחלטת וקבועה. ולכן, ע"ז זה שאנחנו מתדמים לה' וחיים עם קביעות ויציבות בחיים שלנו, אנחנו יכולים להרגיש את המציאות האמיתית שלו ית', ואנחנו יכולים להרגיש איך החיים שלנו מצטרפים לרצונו ית' שהוא רצון קבוע ומוחלט.

יעקב: ואת זה כן אפשר להרגיש כשאתה

צבי: זה ודאי נכון, אבל יש גם צד שני למטבע. אם אתה זוכר, פתחנו את שיחתנו הראשונה על ארבעת היסודות בשאלה - איך נוכל לחיות חיים רגילים, מלאים טירדות, או אולי פשוט תקרא להם "חיים מורכבים", שמלאים בהמון מטלות קטנות שמרכיבות חלק ניכר מסדר היום שלנו, ובד בבד להרגיש קירבת ה'?

מקורות ומקבילות

אין פתרונות קסם בעבודת המידות - עלי שור "אין ממילא בעבודת ה'", הכרה עצמית והעצמת הנפש פרק א' (עמ' 56).
רוב בני אדם צריכים דרך עבודה לפי כוחותיהם ולא רק ללכת עם מסירות נפש מעבר לכוחותיו - ברכות לה; נפה"ח שער א' פ"ח.
שני מדריגות של טירדות - הכרה עצמית והעצמת הנפש פרק טו (עמ' 343-743). **השלב הראשון לקדושת המעשים הוא לזהות מה הכח המניע אותו לעשות אותם** - בלבבי משכן אבנה ח"ג מאמר ט', ח"ד פרק ו'.

יעקב: כן, נכון! אבל תזכיר לי, האם כבר ענינו על השאלה הזו...?

צבי: התחלנו להשיב עליה, אבל לא השלמנו את התשובה... מה שכבר הארכנו להסביר, זה איך שכל המידות והרצונות שלנו, המורכבים מארבעת היסודות שבנו, הם באמת רק ענפים של רצון אחד מרכזי של "רצוננו לעשות רצונך", מיסוד הרוח.

ולפ"ז, התשובה לשאלה שלנו היא ככה: כל המטלות שאנחנו מבצעים מתחילים בהתעוררות של הרצון שלנו לבצע אותם. וכמו שביארנו, הרצון הזה - בהנחה שמדובר במטלות שלכל

הרגשת חוסר השליטה הזו מול עומס הטירדות יכולה לנבוע מכמה סיבות שונות. למשל: יכול להיות שיש לאדם כמות גדולה מדי של טירדות, או שהטירדות שלו עושקים ממנו יותר מדי מזמנו. וכן יכול להיות שהטירדות סוחטים ממנו מדי הרבה כוחות הנפש, או שהם גורמים לו מדי הרבה מתח או לחץ, או שהם מחייבים אותו לעשות דברים שאין טבעו או דעתו מסכימים אליהם. ויש גם עוד סיבות... אבל הצד השווה שבהם היא שהאדם מרגיש שהטירדות שלו מהוות אצלו את מרכז החיים, והן משתלטות על היישוב הדעת שלו וגורמות לו לאבד את הרוגע הבסיסי הנצרך לכל אדם ואדם. וזה מה שנקרא - גם בשבילנו ובמדריגתנו - מצב לא תקין.

יעקב: רגע, אז אתה אומר שזה שיש לי טירדות זה לא אומר שאני בהכרח בבעיה...

צבי: נכון. כמו שאמרנו שבוע שעבר, השלב הראשון של עבודתנו הוא לבנות סדר חיים בסיסי שיאפשר לנו להיכנס לעולמינו הפנימי, ושוב נוכל כל הזמן לשפר ולשפר. אבל עכשיו, בשלב הראשון, אנחנו צריכים להתמקד בעיקר על הורדת רמת הטירדות שתהיו "בשליטה", מה שיאפשר לנו לחיות איתן עם יישוב הדעת ברמה סבירה.

יעקב: אם הבנתי אותך נכון, התכוונת להגיד שגם כשהטירדות "בשליטה", הן עדיין מפריעות קצת לעבודה שלנו, רק שזו הפרעה מספיק קטנה שאפשר בינתיים להתעלם ממנה ולהתקדם לשלב הבא. אבל בעקרון, לכאורה המטרה הגדולה היא עדיין שלא תהיו שום טירדות. וכן הסברא נותנת, שהרי כל המושג "טירדא" הוא משהו שמונע ממנו להתמקד ברצוננו העיקרי וגורם לנו לסטות מהכיוון השורשי של החיים שלנו, וא"כ לכאורה הטירדות תמיד מפריעות קצת.

מביא את הילד שלך לגן?

של טירדות.

שכרגע לא נמצא שם, נטצרך להסביר איך לעשות את זה... אבל אחרי שנגיע למטרה הזו, נוכל להתקדם ולהתבונן במעשינו, וה"טירדות" שכן תישאר, נקווה שבמשך העבודה - או שתיהפכו ללא מטרידות בכלל או מטרידות רק קצת, או שכבר נמצא בעצמינו את הכח להתנתק מהן...

יעקב: ואו... זו הייתה שיחה ארוכה ומעניינת במיוחד, ויש לי כאן הרבה חומר להתבוננות... אבל ודאי שציור החיים שאתה מצייר נשמע כצורת החיים האמיתית...

סיכומים שיחת חברים

❖ אין לחפש פתרונות קסם לקושיי המידות, אך ברוב המקרים גם אין ללכת נגד טבעו במסירות נפש. יש לחפש דרך עבודה שבו יוכל להתעלות מהמקום שבו הוא נמצא, שלב אחרי שלב.

❖ השלב הראשון לפני שנכנסים לעולם הפנימי הוא לדאוג לכך שרמת הטיירות שלנו תהיה "בשליטה", ותאפשר לנו יישוב הדעת ברמה בסיסית.

❖ כשיש לנו יישוב הדעת, אנחנו יכולים להפוך הרבה מה"טירדות" שלנו למעשים בעלי משמעות פנימית של קירבה לה' והליכה בדרכיו, ע"י מודעות עצמית בהירה למה מניע את פעולותינו.

❖ הדרך לכך היא ע"י שמתבוננים איזו מידה מניע אותנו לאותו פעולה, ואז ללמוד ע"י תורת ארבעת היסודות מאיזה יסוד מגיע אותה מידה ואיך אותו יסוד מהווה ביטוי לבקשת הנשמה להתקרב לה'.

בוא ניקח לדוגמא את המעשה הזה של הבאת הילדים לגן. אם היו שואלים אותנו עד עכשיו, ודאי שהיינו מגדירים את זה כ"טירדא" וכחלק מה"חיים המסובכים" שלנו, שמחייב אותנו לרוץ לפני ואחרי הסדר לגנים. אבל עכשיו ראינו שדווקא המעשה הזה יכול להיחפך למעשה מובהק של קירבת ה'! וברגע שכן, הרי פשוט שזה כבר לא "טירדא" כלל, אלא עוד מעשה מצוה, המאיר את החיים שלנו בקשר עם ה' והליכה בדרכיו!

יעקב: זה באמת כח... והלוואי שאזכה ליישם, אבל אם כן, מתי באמת יש מושג של טירדות? הרי אמרת שכל מעשה שראוי לעשות אותו, אפשר לגלות ע"י מבט ארבעת היסודות שהוא אינו אלא מעשה של קירבת ה'?

צבי: אז כאן אנחנו חוזרים לסוגיא שלנו, של יישוב הדעת. כי במה כל הדברים הנ"ל אמורים? זה רק כשיש לאדם את היישוב הדעת הנצרך לחשוב מחשבה קלה בנחת לפני שהוא יוצא אל הגן, או אפילו תוך כדי ההליכה, ולהתחיל להרגיש בעצמו למה הוא בעצם הולך ועושה את זה, ולחפש איזה תוכן פנימי יכול ואמור למלאות את המעשה והמידות האלו. וככל שהוא מצליח, אכן ה"טירדא" נהפכת כבר ללא מטריד...

אולם, ככל שהטיירות מרובות ולחוצות יותר, או שאינם מתאימות לאופי של נפשו, ממילא יישוב הדעת של אדם מתמעט, וכבר אינו מצליח להתבונן ולהרגיש למה הוא עושה את מה שהוא עושה ואיך זה יוכל להביא אותו לקירבת ה', אלא כל חייו נהפכים ל"מרדף" מעשי גרידא, והוא חי חיי טירדא ובהלה בלבד...

ולכן, כללו של דבר הוא שהעבודה הראשונה שלנו היא לצמצם את הטיירות שהן תהיו בשליטה ולא תפקיעו את יישוב הדעת שלנו. למי

צבי: כן! והסיבה פשוטה - כי כאן האדם כבר מרגיש את התביעה לקביעות ויציבות, והוא כבר פועל מתוך אותן מידות. וא"כ, הוא לא צריך לשנות כלום! כל מה שהוא צריך לעשות זה למלאות את המידות והמעשים שהוא בין כך עושה ומרגיש, עם תוכן פנימי של ההכרה שהם באמת ממידות ודרכי ה'. אבל לשם כך נצרך שהחיים יהיו חיים של מודעות עצמית, שכבר אמרנו שהוא הבסיס השורשי לכל עבודת ה'.

יעקב: ואיך זה עובד עם האבא שרוצה שיהיה לילד שלו יום טוב?

צבי: גם שם זה על אותה דרך. בקצרה: ע"י לימוד ארבעת היסודות, האדם ישכיל להבין כי הרצון שיהיה לילד טוב הוא ביטוי של יסוד המים, שעל ידיו האדם מתפשט מעצמו להרגיש מחובר לילד שלו ולהזדהות איתו. ואז הוא יוכל להבין כי באמת מצד גוף האדם - יסוד העפר - הוא דואג רק לעצמו, ושורש כח ההתפשטות שלנו לאחרים - יסוד המים - מגיע מכח הנשמה, שמכירה איך הקב"ה מתפשט אלינו כביכול ע"י מידת חסדו. ומכח ההכרה הזו, מרגישה גם הנשמה רצון להתפשט ולהעניק לאחרים - וגם זאת רק גילוי של "רצוננו לעשות רצונך" של יסוד הרוח שהקב"ה העניק בנו, כי ע"י כן היא מתדמה לה' ומגלה את הקירבת ה' שגנוזה בתוכה.

יעקב: אז בקיצור, ע"י מבט ארבעת היסודות אפשר לקשר כל מעשה טוב וראוי לרצוננו לקירבת ה'...

צבי: כן, אבל לא בקשר של "פלפולים", אלא בקשר ישיר וטבעי, שאפשר גם להרגיש!

עכשיו לחזור לענייננו של הטיירות: בדברים האלו שעכשיו למדנו, יש כוח נורא!... שמשלים את כל הסוגיא שלנו

שאלה: איך אוכל להשתמש בשיטת ארבעת היסודות בכדי לחזק את כח האמונה הפשוטה שלי?

תשובה: עד כאן נתבאר ארבע דרכים לחיזוק האמונה באופן כללי, שהן עפר - אמונה פשוטה, מים - ציורי אמונה, רוח - אמונה מכח ישירות, ואש - אמונה מכח הכרת גבולי השכל. עכשיו ננסה בעזה"ל לנסות להרחיב על האמונה הפשוטה יותר למעשה, ולשם כך ננסה להרחיב על ארבעה דרכים של דיבור פשוט עם הקב"ה, שמכוחו מתחזקת האמונה הפשוטה.

עיקר הגילוי והביטוי של אמונה פשוטה היא דרך **יסוד הרוח**, ע"י דיבורים פשוטים היוצאים מן הלב, שהאדם משוחח עם ה' ועל ה'. על העניין הזה מאריכה התורה בפרשת חיי שרה בתיאור כל ההתנהלות של אליעזר עבד אברהם, שבהגיעו אל הבאר פנה לה' וביקש סעייתא דשמיא שיצליח דרכו, והרחיב לתאר מול ה' את כל המצב וכל מה שהוא רוצה לעשות, ושוב כשהצליח דרכו הוא פנה מיד להודות לה'. וכן רואים שכשהוא חזר על הסיפור עם משפחת בתואל הוא לא השמיט כמעט כלום מכל הדיבורים שלו עם ה' - הרי שהדיבורים האלו היו כה טבעיים אצלו שלא ראה בהם נקודה של שוני שיתבייש ממנה או שיחשוש שהוא ייראה כמתפאר במדריגתו הגבוהה. וע"ז אמרו חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות", שזו שיחה של אמונה פשוטה, פנייה לה' עבור כל צורך, והודאה אליו על כל טובה, באופן תמידי וטבעי.

כדי לחזק בנו את הכח הזה, יש לנסות פשוט להתרגל לכך ולהתמיד בכך עד שזה ייהפך לטבע שני. כי אם נתבונן על תנועת ארבעת היסודות, נראה כי מכל היסודות, רק תנועת הרוח מתגלית כתנועה כמעט תמידית, שהרי כלפי יסוד המים מצינו גם מי מקוה שאינם זוחלים, לפחות למראה העין, וכלפי יסוד האש הרי ברוב הזמן האש נעלמת ורק מפעם לפעם מתגלית האש. והעפר הרי עיקר כוחו הוא מנוחה, וא"כ רק יסוד הרוח היא תנועה שממשיכה וממשיכה כמעט בתמידיות, לפעמים יותר סוער ולפעמים יותר רגוע, אבל תמיד בתנועה. וכנגד זה, אנחנו צריכים גם בתוכינו כח של תנועה תמידית, ועיקר הביטוי של זה הוא ב"והגית בו יומם ולילה" - לדבר בדברי תורה בכל מצב, וכדברי הפסוק "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, בשכבך ובקומך". אולם, בפסוק הזה יש באמת ב' פירושים: פירש אחד ש"ודברת בם" קאי על דברי תורה, ופירוש שני ש"ודברת בם" קאי על עניין קריאת שמע עצמו, דהיינו אחדות ה' ואהבת ה' בכל ליבו ובכל נפשו. וא"כ, חוץ מההתרגלות לדבר תמיד בדברי תורה, אנחנו צריכים להתרגל גם לדבר דיבורים של אמונה ופנייה לה' באופן תמידי, בכל מקום ובכל מצב.

וחשוב להבין כי כח ההתרגלות והתמידיות בזה הוא עיקר מה שגורם לדברים לחזור לעומק הלב, כי כל דיבור עושה רושם, אלא שאם מניחים מדי הרבה זמן בין דיבור לדיבור כבר פג רושם הדיבור הראשון לפני שמגיע הדיבור הבא. משא"כ ככל שהרשמים מגיעים בתמידיות, מבלי להניח זמן ביניהם לשכחה להשתלט, אז כל רושם מוסיף על הקודם, ולאט לאט מתגלית האמונה הפשוטה באדם בכל הודו והדרו. וכן חשוב לדבר בטבעיות ולא לצמצם את הדברים, כי על כגון זה לא נאמר "כי אלוקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים", אלא להיפך - כל המוסיף לפתוח את ליבו מול ה' הרי זה משובח. והרי לכן האריכה התורה כ"כ הרבה בסיפור אליעזר עבד אברהם, הכל כדי לגלות לנו כי הדיבור הרצוי כאן הוא כתנועת יסוד הרוח, שהיא תנועה טבעית ומשוחזרת, וכן יש לאדם לבטא את עצמו ככל רצונו בחופשיות.

עד כאן הרחבנו איך מתבטאת האמונה הפשוטה ע"י כח הדיבור של יסוד הרוח. עשכיו ננסה להשלים את המהלך הזה עם עוד פרטים, כנגד הכוחות של היסודות האחרים:

יסוד העפר שבאדם מסמל בין השאר את הצד השפל, הנמוך, והקטן שבאדם. והנה, בשיחה שבין אדם לחבירו האדם מנסה ע"פ רוב להסתיר את שפלותו ולא לספר מחסרונותיו. כמו כן, האדם בדרך כלל חושב לעצמו לפני שהוא מדבר או תוך כדי דיבורו איך לנסח את דבריו באופן שייצרו רושם טוב על השומעים, והוא מנסה לדבר בבטחון עצמי וליצור רושם שהוא יודע על מה שהוא מדבר.

אולם, בפנימיות האדם, תמיד יש ספיקות שקודמות לכל החלטה והכרעה, ויש כל מיני גמגומים שקודמים לכל "ניסוח טוב" שהאדם מנסח כלפי חוץ. ובשיחה בין האדם ובוראו יש מעלה דווקא לפתוח את ליבו לגמרי ולדבר ממקום של קטנות ופשטות, ולהציע את כל תהליך מחשבותיו מהשלב הראשון שהיו לו ספיקות וגמגומים, עד השלב האחרון שה' האיר עיניו בהכרעתו. כי ע"י שהאדם מגלה ומבטא מול ה' את כל התהליך, מתחזק מאוד בליבו של האדם איך שכל התהליך הזה כולו הוא רק מעשה ה', והוא עצמו אין לו כלום מעצמו, וכ"ז מעצים את הרגשת התלות והאמונה בבורא העולם והאדם.

[ויש להבין כי אצל אנשים זולים, כח השיחה הזו של פתיחות הלב ושיחה על חסרונותיהם נפוצה מאוד לצד הקלוקל, וישנם אנשים שנהנים מלגלות ולדבר על חסרונותיהם זה לזה. אולם, ע"ז נאמר "חציף עלי מאן דמפרסם חטאיה", וכל זה מוריד את האנשים האלו מאוד מאוד מכל מדריגה רוחנית, והמקום האמיתי לשיחה כזו הוא רק בין אדם למקום, כנ"ל.]

עוד נקודה שיש להוסיף לשיחה הפשוטה עם ה', **כנגד יסוד המים**, היא דיבורי אהבה אל הקב"ה והשתוקקות לקירבתו. כי יש דיבורים פשוטים של בקשת צרכינו מאיתו ית' וההודאה על טובותיו אלינו, אבל יש מדריגה גבוהה יותר של דיבורי אהבה והשתוקקות, כמו לתאר לפני ה' באריכות ובפשיטות את נעימות זכירתו והנאת דברי תורתו. הסוג הזה של שיחה מעורר באדם הרגשות נעלות מאוד של דביקות הנשמה בבוראה, וזו עוד צורה של השבת האמונה הפשוטה אל הלב, וכמו שמצינו לאורך כל ספר תהלים ושיר השירים.

וכנגד יסוד האש, המסמל כח הביטול, יש להוסיף לצורת השיחה עם ה' דיבורים תמידיים של ביטול הדעת וה"ישות" של האדם. והיינו שהאדם יגיד לה' בפה מלא ש"אני מרגיש שאני יודע כך וכך, או שאני יכול להסתדר לבד בעניין פלוני כביכול גם בלי סייעתא דשמיא, אבל אני יודע שזה כולו שקר, ואם אתה לא תעזור לי אני לא אוכל להצליח מאומה...". כי בלי להרחיב על הנקודות האלו ולבטאות בפה מלא את ביטול היש של כוחו של האדם, תמיד יישארו באדם ההרגשות האלו של ישות וגאווה הממלאים באופן טבעי את ליבו של כל אדם ואדם, והם יחצצו בינו לבין הרגשת נוכחות ה'. ורק אם האדם מבטא באופן ברור את ביטולו לה' ואפסיות כח עצמו, לאט לאט יזכה שיהיו ההרגשות האלו מתמעטות והולכות ופחות חוצצות בינו לבין המקום. [יש להבין שזו נקודה נוספת למה שכתבנו למעלה ביסוד העפר, כי שם העניין הוא שהאדם יבטא את הספיקות שהוא מרגיש בעצמו, אבל כאן מדובר בכך שהאדם מרגיש בטוח בעצמו, והוא צריך מכח יסוד האש לבטל את ה"בטחון בעצמו" הזה המיוסד על גאווה, ולהסכים בפה מלא כי אלמלא הקב"ה עוזרו איננו יכול לעשות בעצמו כלום.]

שבעים כוחות הנפש לגר"א אויר

דבר שהוא סתירה מוחלטת אל הבורא, אומר הרמ"ק שא' פילו כאשר רשעים עושים נגד רצונו ויוצרים מלאכי קטרוג, הקב"ה מפרנס את אותו מלאך, כביכול הקב"ה סובל ומחיה אף הצורה הסותרת אותו כביכול.

מדתו לסבול כל חומר - זה מונח בכח האויר. ומדתו לסבול כל צורה הסותרת את מציאותו כביכול, לסבול את כל הנבראים הסותרים את מציאותו כביכול - זה כח ההיולי.

שלשה מדרגות לסבול את כולם -

מכח אויר, היולי, והעדר

בלשון פשוטה של נפש, במעמקי הנפש יש שתי כוחות.

יש כח לסבול הזולת על אף שיש לנו דעות שונות. 'פרצופיהם שונות ודעותיהם שונות'. גם כאשר התלמיד מאמין בדעת רבו, התלמיד יש לו דעת שונה מדעת רבו. 'אין אדם עומד על דעת רבו אלא עד אחר ארבעים שנה'. וגם אחרי ארבעים שנה, דעת התלמיד אינו ממש כדעת רבו. 'שלשה דברים הוסיף משה מדעתו, והסכימה דעתו של מקום'. בנבראים, תמיד יש דיעות שונות ביניהם. אז איך הרב סובל את התלמיד?

התלמיד מאמין ברבו - ומכח אמונתו ברבו, הוא מבטל את דעתו להרב. מצד כך, יש כאן סבילת עליון לתחתון - כי התחתון בטל איליו. גם אחרי שהתלמיד בטל אל רבו, השינוי הדיעות בין הרב והתלמיד עדיין קיימים, אבל זה קיים כמ' **ציאות מתבטלת**.

זה בעומק כח הציורוף עליון ותחתון, כח סבילת העליון של התחתון - מכח תפיסת האויר.

ולמעלה מכך, כח ההיולי בנפש הוא כח של הנפש לסבול כל התנגדות אפילו במקום שאין ביטול כלל מצד הזולת. זה מקום עמוק בנפש.

גם אם האדם מגיע למקום הפנימי שבנפש של ההיולי, הוא עדיין צריך לעבור את המקומות יותר נמוכים בנפש שהם צורה ראשונה ואויר. במקומות אלו בנפש שהם יותר נמוכים, האדם לא סובל את השינוי דיעות של הזולת כאשר אין שום ביטול מצד הזולת.

(ולמעלה מכך, יש את מקום ההעדר קודם להויה, שהאדם קיים בעצמו כהעדר. זה נקרא חלל פנוי, שהוא למעלה מאויר פנוי. יש חלל פנוי ויש אויר פנוי. חלל פנוי ענינו העדר, ואויר פנוי יש בדקות הויה של עצמו. בהעדר שנקרא חלל פנוי, שם הכל ריק כביכול, שם אין כלום (על אף שאין כזה מציאות של ריקון גמור, אבל בערכין, זה נקרא חלל פנוי). אבל בערכין של ד' יסודות זה נקרא אויר פנוי.)

כוחות היולי, צורה ראשונה, ואויר - ביחס לצורה

כל אויר פנוי הוא פנוי לקבל את כל הצורות כולם - איך הצורות בטילות לחומר, איך התחתון בטילה לעליון. במה זה שונה מכח ההיולי שלובש כל הצורות כולם?

יש כאן שלשה אבחנות. היולי אין בו שום צורה, אבל הוא סובל כל צורה וממנו נעשים כל צורה. ההיולי סובל כל צורה, וממנו התפשט כל צורה - אבל אין צורה בו. ואחרי כן יש את כח הצורה הראשונה שהוא שורש כל חקיקת צורה, הכח של צורה ראשונה שורש כל הצורות. ואחרי כן יש כח האויר - ומה האויר מגלה? האויר מגלה שיש צורה אבל הצורה בטילה לחומר.

כח ההיולי סובל הצורה. בכח הצורה כבר מתגלה צורה. וכח האויר מגלה איך הצורות בטילות לחומר. אז מה ההבדל בין ההיולי לאויר?

הצורה הבטילה לחומר. אינה יכולה להתקיים באויר - אבל זה רק מצד הא' שבאויר, ולא רק מצד האור י' שבאויר. האור י' שבאויר הוא שורש לכל הצורות. דבר שהוא לא בטילה לאויר לא יכולה להתקיים שמה. מצד כך, במתן תורה התגלה ש'על כל דיבור ודיבור פרוח נשמתם', כל הצורות בטילות לחומר הראשון.

למעלה מאבחנה של אויר, יש האבחנה של היולי. ההיולי סובל את כל הצורות כולם - אפילו אם הצורות אינם בטילות איליו. כי ההיולי יכול להכיל את שניהם בבת אחת.

הדוג' הפשוטה, על בעל גאווה נאמר 'אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת' (סוטה ה.). כביכול הצורה של בעל גאווה סותרת לחומר העליון והוא לא מסוגל לקבל אותו, אלא אם כן הוא מתבטל אל העליון. זה מצד בחינת אויר. במדרגת אויר, החומר לא מסוגל לקבל כל הצורות. רק כאשר הצורה בטילה לחומר אז החומר סובל אותה. כאשר הצורה איננה בטילה אל החומר, החומר לא יכול לקבל אותה. מצד כך, האויר פנוי פנוי לקבל רק דבר שמתבטל איליו.

אבל יש אבחנה יותר עליונה: "את השמים ואת הארץ אני מלא" (ירמיהו כג, כד), וזה קאי אפילו על אפילו על בעל גאווה שאין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת. זה בחינת היולי. ההיולי סובל כל הצורות, אפילו צורה של עבודה זרה שיש דין לאבד אותה - ההיולי סובל את הצורה הזו גם כן.

מצד כך, אויר פנוי, שהוא שורש לע"ז, כל ע"ז שורשו בחלל הפנוי הנותנת מקום לכל אחד לחול שם אפילו לאלוקים אחרים כביכול - האויר פנוי יכול לסובלם, עד כמה שהדבר מתבטל אז האויר פנוי סובל את הצורה הזו. לעומת זאת, ההיולי, "נושא עוון וסובל עוון", אפילו כאשר הנברא עושה

כח ההיול, שורש כל קומת הנבראים, הוא הכח לסבול כל הצורות כולם. אילו לא היה כח של היולי בנבראים, לא היה קיום של נבראים. כל הנבראים יש להם צורות שונות ודעות שונות, והם אינם בטלים זה לזה אפילו בדעה אחת. לולא כח ההיולי שסובל את כל הצורות כולם, הנבראים לא יכולים להתקיים.

כח האויר מגלה כח לסבול כל צורה

- אבל רק כאשר יש רועה מנהיג, שהצורות מתבטלים איליו, ואז הוא יכול לסיבול את כולם.

אבל למעלה מכך, יש את כח ההיולי, שסובל כל צורה - אפילו כאשר אין שום ביטול למערכת פנימית. וכאשר ההיולי סובל את אותם דברים שאינם בטלים איליו, אין הכוונה שההיולי נבדל מהם. אלא, הוא סובל אותם -

והם נעשים 'לבוש' איליו. ומצד כך, כל דבר יונק את חיותו מכח ההיולי. ממנו מתפשטים כל צורות - כדברי הרמב"ן. ההיולי סובל כל הצורות, ומצד כך יש קיום לכל הצורות כולם.

(המשך בגיליון הבא בע"ה)

מהות המידות - מים כח התענוג שבמים

תענוג ולשמה בלימוד התורה

ננתח את הדברים.

כאשר האדם לומד תורה והוא מתענג בדברי תורה, מה הוא עושה את אותו תענוג שהוא קיבל מהתורה? אם הוא רוצה להתענג בדברי תורה על מנת לקבל את התענוג לעצמו, הוא ישאר בשלא לשמה, ובדקות זה לימוד

ידועים דברי האגלי טל בהקדמה, גבי הסוגיא של לימוד התורה לשמה מול שלא לשמה, ששם יש נידון האם תענוג בדברי תורה נקרא לשמה או שלא לשמה? וכידוע מאד, האגלי טל אמר שאין לך לשמה גדול יותר מאדם המתענג בלימוד התורה.

התפיסה הפנימית של חיים – התקשרות הנפש

יסוד מוחלט הוא, שכפי עומק התענוג שיש לאדם, כך עומק הקשר. כפי מיעוט התענוג שיש לאדם, כך מיעוט הקשר שישנו.

בלשון חיצונית, זה האדם שאומר "כן - על אף שאינני מקבל תענוג מהדבר, החלטתי שזה מה שאני רוצה." אי אפשר לומר שהקשר הזה הוא לא כלום, אבל גם בעצם זה שאני רוצה, יש תענוג בעצם כך שאני רוצה את הדבר הזה. והתענוג בעצם הרצון - זה גופא סוג של קשר!

למשל, אדם שרוצה ללמוד תורה ועדיין הוא לא למד תורה, אבל יש לו תענוג בעצם זה שהוא רוצה - אז הקשר יהיה כפי עומק התענוג שיש לו בזה שהוא רוצה.

אם אתם רואים אדם שלומד תורה ומקיים מצוות ועושה הרבה טובים, אבל רמת התענוג שלו בדבר היא נמוכה - תדע לך שנפשו לא קשורה

מצוה מלשון צוותא, ותורה כל ענינה אורה, הארה, צירוף, אור מחבר. החושך מפריד ומבדיל, ותורה ומצוות בעומקם, ההגדרה היא, קשר פנימי לדבר. ולמי? להקב"ה, על ידי תורה ומצוות.

אלו הם דברים ברורים לכל אדם שמעט למד דברי רבותינו והתבונן בהם באמת. תורה ומצוות ענינים קשורים. התרי"ג מצוות הם תרי"ג קשורים. ותורה זה הארה שקושרת את האדם למציאות הבורא יתברך שמו. אין לך מציאות יותר חזקה שקושר את האדם לבוראו. זהו המציאות שנקראת תורה. ובעומק, היא הקשר המוחלט היחיד שיש.

כשזה המבט של תפיסה לחיים, אז האדם חי בכל ימי חייו באופן של קשר. זה לא ידיעה שכלי אלא דבר נפשי - כל המציאות של החיים שלי הוא קשר. כל קשר היא בנוי רק כפי מדת התענוג.

בתמצית הדברים עד השתא, תענוג שאיננו של קדושה, כאשר אני רוצה ליטול את התענוג על מנת לקבל את התענוג, ותענוג דקדושה הוא כאשר אני משתמש בתענוג כדי לקשור את עצמי בקשר יותר חזק להדבר, והתענוג הוא רק לצורך החזקת הקשר.

אם הדברים מובנים, נמשיך לשלב מעשי יותר.

ההבנה פנימית לכל החיים הוא, שכל החיים הוא בעצם קשרים. כך המציאות של חיים - שהאדם קושר את עצמו לדבר מה, הוא מתחבר לדבר מה. זה התפיסה של חיים.

כאשר האדם חי בתפיסה חיצונית והוא מסתכל על החיים ש"יש תורה ומצוות, וצריך ללמוד ולקיים המצוות" - בוודאי זה הגדרה נכונה, אבל, זה הגדרה חיצונית מאד מאד מאד. היא נכונה - אבל מאד חיצונית.

ההגדרה פנימית של חיים הוא,

שיש. אין כח אחר לקשור דברים זולת כח התענוג.

חיצוניים חזקים מאד - אבל כל זה הוא חיצוניות. תענוג הוא הקשר היחיד

להדבר. יכול שיהיה לו מלומדה חזקה מאד, יכול להיות שיש לו מחייבים

תענוג בעבירה - מקורו ממדמה

רק שכאשר האדם עושה המעשה עבירה כמה פעמים ונעשה לו כהיתר, המדמה נחלש ולכן התענוג שלו בהעבירה נחלש, שבתחילה התענוג בעבירה היה בבחינת "מים גנובים" אצלו, וכשהעבירה נעשית לו כהיתר אז הוא פחות "מים גנובים". והתענוג הולך ונחלש, כי עצם התענוג שלו בא מכח המדמה. הוא היה קשור רק להמדמה, ולא לעצם ההיות של הדבר שהוא עשה. ולכן, כשהוא עשה העבירה כמה פעמים, הוא לא מדמה את הדבר כל כך - ואז הוא לא נהנה מהדבר כל כך. כי כל מקור היניקה של תענוגו בהעבירה היה רק מכח המדמה.

בצד הקדושה, התענוג בא מהויה. "אז תתענג על ה'", התענוג בא מהויה. "האדם לא נברא להתענג אלא על הויה".

בצד הטומאה, עיקר התענוג בא ממדמה. ולכן, בשעת מעשה של העבירה אין לו תענוג, וכל תענוגו בא לו רק כשהוא מדמה לעשות את העבירה. בכל עבירה שהאדם עושה, הוא נכנס לגיהנום, ושרו של גיהנום נקרא דומה, מלשון דמיון. מדוע? כי התענוג האדם מקבל מעבירה הוא רק מעצם המדמה שבו. ומה הגהנום בא למרק? הגהנום ממרק את התענוג של המדמה.

שאר כל הקשרים שנראה לנו שהם קושרים - אלו הם קשרים בעלמא שנקראים "קשר רשעים אינם קשר". זהו קשר אותיות שקר - אין מציאות לקשר כזה.

ועל אף שמצינו בצד הקלוקל שיש מושג של קשר, "קשורה בו ככלב", גם שם הקשר הוא כפי התענוג. אם שני בני אדם עברו עבירה, וראובן עבר העבירה בתענוג גדול ושמעון עבר העבירה בתענוג קטן, מה ההבדל ביניהם? שניהם צריכים זיכוכ מהעבירה שהם עשו, אבל ראובן יהיה נצרך להרבה יותר זיכוכ, כי הוא התקשר הרבה יותר עם העבירה על ידי התענוג בהעבירה.

מדרגה האמיתית של האדם נמדדת במה האדם מתענג

תענוגו. בודאי שאדם שרח"ל עובר עבירות בשוגג הוא צריך תשובה, ואדם שעובר רח"ל עבירות במזיד, כח התענוג שלו נמצא למטה. אבל כשבאים למדוד את קומת נפש האדם, המדידה בעומקה היא - ממה הנפש שלו מתענגת. זה נקודת המודד של כל מציאות הנפש.

של האדם הוא - במה הוא מתענג. אם הוא מתענג בקדושה, הוא מצורף לקדושה. אם הוא עושה הרבה מצוות אבל התענוג שלו לא בא משם רח"ל, אלא התענוג שלו בא ממקורות אחרים - לשם הוא קשור!

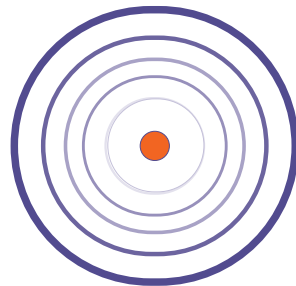
כשבאים להעמיד את מדרגת האדם, בחיצוניות מגדירים אותו לפי כמה מצוות ועבירות שהוא עשה. אבל בפנימיות אנחנו מגדירים מדרגת האדם כפי התענוג שלו - מאיפה בא

תכלית הבריאה כולה הוא מחד, לקשור קשר אמת להקב"ה, ומאידך - לבטל את כל הקשרים הרעים. ויש בחירה לאדם במה ולמה הוא קושר את עצמו.

הכל בנוי במערכת התענוג. וזה עומק הבחירה - באיזה תענוג הוא יבחר. בודאי שהתפיסה החיצונית של האדם הוא, האם לעשות מצוה או רח"ל לעבור עבירה, וזה אמת. אבל בהגדרה עמוקה, עומק הבחירה

מהות המידות 032 מים תענוג
מספר שיעור בקול הלשון 1130902

יום שני
י' אדר תשפ"ה
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

צורת
אדם
נושא שיניים

פרק ד' אש שבעפר שבמים

הקלוקל

ויש קנאה, שרוצה לקבל את מה שיש לחבירו, ועי"ז חבירו יחסר, ודייקא רוצה בחסרונו של חבירו, כי הקנאה מביאה לכליון, כמו שנתבאר בדברי המהר"ל לעיל. (עד כאן קנאה מיסוד המים. ומכאן אילך, קנאה מיסוד האש).

ויש קנאה כדברי הראשית חכמה שמסכים שלו יהיה מעט, ובלבד שחבירו יהיה פחות, וזו קנאה שמביאה לידי שנאה, ולכן רצונו שאני יהא עליון וחבירי יהא תחתון, כמו שנתבאר בהרחבה במדת השנאה. ויש קנאה ששורשה בבלעם, שרצונו להזיק ולהחסיר את השני אפילו אם לא יקבל מכך כלום, להחסיר על מנת להחסיר, וזהו עין רעה. וזה יותר מן הנחש, כי הנחש רצה להרוג את אדה"ר ולשאת את חוה, ויש לו תועלת בכך, אולם בלעם, כל רצונו רע, עין רעה, להחסיר לאחר ולא לצורך לקבל מכן דבר.

(כו) וז"ל קנאה ר"ת, קרח - חש - אופה - המן, כולם נכשלו בעבור קנאה. עכ"ל. ואמרו (זוהר חדש, תיקונים) בגין דחשוכא דאיהו נחש הקדמוני, מקנא נהורא דאיהו אור הגנוז, והובא בחיד"א (דבש לפי מערכת ק אות כה).

וקנאה זו עיקר גילוייה בחוץ, הוא ע"י עין רעה, כמ"ש הגר"א הנזכר לעיל. וכתב הגר"א (ספר יצירה פ"ו משנה ה) וז"ל, ג' מידות של בלעם הרשע, עין רעה - קנאה. עכ"ל. וכן הוא בפנים יפות (במדבר כד, כו), וכלשון הראשית חכמה (שער הענוה פ"א) וז"ל: "קנאה שמקנא במה שיש לחבירו, ועינו רעה במה שיש לו, והיה חפץ ומסכים שיהיה לו מעט, ובלבד שיהיה לחבירו יותר מעט", עכ"ל.

והבן שיש קנאה שמקנא במה שיש לחבירו, ורוצה שגם יהיה לו לחבירו.

כתב המלבי"ם (ביאור המילות, ישעיהו יא, יג) וז"ל, המקנא בחבירו להרע לו.

אש-כילוי, עפר-יובש, מים-קנאה. וזהו חוזק של התנגדות להרע מפני קנאה. ועיקר קנאה זו מתגלה בעבודה זרה, שהקב"ה מקנא לה. עיין מורה נבוכים ח"א פרק לו.

ושורש קנאה זו נגלית בנחש, כמ"ש הגר"א (אדרת אליהו ישעיה ד, ח) וז"ל בקנאה ועין רעה (העין רעה היא תולדת הקנאה, הפך עין טוב מלב טוב, "וראך ושמח לבך") תולדת נחש הקדמוני, שקינא באדם הראשון, והוא ראש לכל עבודת כוכבים. עיין סנהדרין נט ע"ב שאמרו, ר' יהודה בין תימא אומר, אדה"ר מיסב בגן עדן היה, והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין, הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו. וכתב בהערות לסמ"ק (מצוה ח, אות

התיקון

[ל], (ב) באופן לעשות פעולות למעשה כנגד רצונו להרע, אלא להיטיב על מנת להכניע רוע לבבו. ובזה הלב מזדכך לאט לאט.

לעומת בלעם ששורשו בלב רע. ולכך עיקר שורש התיקון הוא זיכוך הלב: (א) באופן של 'מוח שליט על הלב' [עיין זוה"ק רמ פנחס, ובספר התניא פרקים יב-

כנגד בלעם שכוחו עין רעה, כנגדו עומד אברהם, שכוחו עין טובה, (כמ"ש במסכת אבות ה, ט), ושורשו בלב טוב,

סיפורי המידות אש שבעפר שבמים [קנאה]

גדלות האדם

העניין במהירות מרבית, ומיד להתקדם לקראת שלב הבא - הבעת דעתו האישית.

הכל ידעו שכאשר עומד לקרות סיפור מעניין, שמועות על מלחמה, חשש מפני מגיפה, פרשיה סבוכה שעומדת להתפוצץ, הכתובת לבירור הטובה ביותר היא - קלמן.

קלמן ניצב במקומו הקבוע, כמדי יום בין מנחה למעריב,

עשן הסיגריות שעלה מבין הנוכחים בלול בקולות הוויכוחים - הקנו להם כבר את הכינוי המפוקפק 'קבוצת הנייעסנים' של השכונה.

קלמן, היה איש יודע כל ומבין כל, הוא לא חשש לומר את דעתו בכל ענין, פוליטי, בטחוני, כלכלי, או מדעי. אפי' שמ' עולם הוא לא התמקצע באחת מסוגיות אלו, אבל בעזרת חושי קליטה מחודדים הוא היה מצליח להבין את כללות

"הי! קלמן! יש לי עבודה הצעה לעסקה משתלמת במיוחד", אמר זבולון שפגש את קלמן בתחנת האוטובוס, כשקלמן עוד מסיים למלמל את פסוקי סוף תפילת שחרית. "אין לי הרבה זמן להאריך, עוד רגע האוטובוס שלי מגיע, ואני אומר לך את הדברים ממש בקצרה, אבל תחשוב על זה אח"כ, כי כל רגע כאן חשוב."

אתמול הגיע אלי מידע על גביר גדול מרמת גן שמידי תקופה עושה מה שנקרא 'ריענון והחלפת קולקציות', הבן אדם ההוא מחליף את הרכב שלו, וכאן מגיעה הנקודה, שלמרות שהוא ס"ה מסורתי, אבל יש לו הערכה גדולה ללומדי התורה, ותמיד כשהוא מחליף רכב הוא נותן את הרכב הישן לבן תורה במחיר מוזל במיוחד.

לדעתי המשיך זבולון לחתור לעצם העניין בהתלהבות מרבית מדובר כאן בעסקה אדירה, מרצדס יוקרתית שהיה בשימוש חצי שנה בלבד במחיר בדיחה, רק 50,000 שקל, הייתי מציע לך לקפוץ על המציאה לפני שמישהו אחר יתפוס אותה, אם היה לי כסף הרכב כבר היה אצלי, כדאי לך לחשוב על זה כמה שיותר מהר הוא סיים את דבריו במהירות תוך כדי שרגלו האחת הייתה כבר בתוך האוטו בוס.

לקלמן ההצעה אכן הייתה נשמעת משתלמת, ולרגע צף ועלה במוחו הדיון הסוער ליד הבית כנסת, אולם הוא הש' תדל להדחיק זאת אל ירכתי מוחו.

הוא המשיך ומיהר לביתו על מנת להתייעץ עם אשתו, בכל זאת מדובר כאן בסכום מכובד...

תקשיבי, יש כאן הזדמנות פתח קלמן את הנושא מיד לאחר שטעם את החביתה נכון שעד היום לא קניתי רכב, אבל הפעם זה נראה כבר שונה, הרי זה רכב שיכול לעלות אולי פי שתיים מהסכום הזה, זה ממש כמו לקבל רכב בחינם וכך המשיך לספר לה בהתלהבות על כל העסקה.

"רגע" עצרה אותו אשתו באמצע דבריו עדיין לא בדקנו כאן עוד כמה דברים.

האם יש לנו זמן ופניות לכל הבלאגן הזה? הרי תמיד לא רצית לעשות רישיון בגלל שטענת שלמעשה אין לך מזה כ"כ תועלת, וזה סתם יוציא לך את הראש מהלימוד.

אני לא כ"כ מבינה הוסיפה לטעון הרי אתה בעצמך אמרת לי כבר כמה פעמים שאין לנו כמעט מה לעשות עם רכב, הרי בסדר היומימי אין לנו בכלל צורך בזה.

וגם כשנוסעים להורים מידי כמה שבתות מחוץ לעיר זה בכלל לא נוח לנסוע ברכב, הילדים בוכים ואני צריכה לה' תמווד אתם לבד מאחורה בלי יכולת לזוז כמעט.

באוטובוס זה הכי קל ופשוט, אני יכולה לעמוד ולהרגיע אותם, נו, הרי תמיד העדפנו את התחבורה הציבורית יותר מרכב, אז מה פתאום שווה לנו להוציא מאות שקלים על

כשהוא נשען על גבי גדר האבן שציפויה התפורר זה מכבר. חברי הקבוצה דנים על הא ועל דא, אבל כמו תמיד, הוא ידע להסב את השיחה למקום שהוא היה מעוניין, הפעם זה היה ה'מרצדס' החשמלית החדשה של...

גם באותו היום התגודדו סביב קלמן חברי הקבוצה, ועוד מכמה מזדמנים, אולם הפעם היה נראה העסק מבעבע יותר, הקולות הלכו וגברו, זה טוען בכה וזה טוען בכה...

קולו של קלמן עלה על כולם כשהוא חוזר כל העת על משפטים דומים:

'זה רכב יוקרתי ברמה של ניקור את העיניים'

'כולם כאן אברכים, מה זה צפון תל אביב כאן?'

'עוד לפני שאף אחד עוד לא הכיר ושמע על הרכב הזה הוא כבר דאג לקנות אותו, להסתובב אתו כאן בשכונה ב' חצנות, הוא לא יכול להתנהג בצורה יותר נורמלית?'

"רגע" השיב קול עלום שעלה מתוך הקבוצה כשהוא מנסה להתגבר על קולו התקיף של קלמן "מה חשוב לך כ"כ מה הוא עושה זו זכותו המלאה, הכביש שייך לו בדיוק כמו כולם"

"ובכלל" המשיך הלה לטעון בתוקף "אתה סתם מקנא בו, במקום לפרגן לאחרים אתה עומד ומקטר עליו, איפה העין טובה אה!?"

סלח לי התערב מאן דהו וקטע את הדובר: "אתה אומר שזו סתם קנאה ואני אומר שזה אפילו לא קנאה, הרי כול'נו יודעים שקלמן בחיים לא תכנן לקנות רכב, אין לו אפ'י רישיון'."

"אדרבה", השיב קלמן בתוקף כשהוא עונה לשתי הטוע'נים יחד, "זה בדיוק מוכיח את מה שאני אומר, אני לא מדבר מתוך נגיעות אישיות כי אני אף פעם לא תכננתי לקנות רכב, פשוט אכפת לי ממה שההוא עושה."

"סלחו לי רבותי" היה זה קולו של אברך צנום שעצר מהליכתו המהירה והיסה את קבוצת המתגודדים בקול של תוכחה "חשבתם פעם על המושג של 'לשון הרע'? איך יתכן שאברכים עומדים בקבוצה ומדברים בפהרסיא על אחרים.....?"

'והוא רחום...', קולו של החזן נשמע והשיחה נקטעה באמצע מותירה חללים פנויים ובלתי ברורים באוויר, ובעי' קר בליבו של קלמן.

1 קלמן מקנא בשכן שלו שיש לו רכב יוקרתי למרות שהוא עצמו אין לו כלל מה לעשות עם הרכב. במבט החיצוני זה לא קנאה כי הוא בכלל לא צריך את הרכב, אבל במבט הפנימי זו קנאה של עין רעה, קנאה שהעיקר שלא יהיה לחבר שלי, קנאה זו היא קנאה שנובעת מיסוד האש שמכלה את הדבר, בקנאה זו אין לאדם מטרה בחפץ שנמצא אצל חבירו אלא הוא רק רוצה להזיק את חברו ושלחברו לא יהיה את אותו הדבר.

המחשבות החוזרות ונשנות על השכן בעל הרכב, הביאו את קלמן למסקנה עגומה ביותר.

בליבו מקננת לה 'קנאה לשמה'. קנאה רגילה עניינה הוא שיש רצון לאדם שיהא לו ג'כ את מה שיש לשני, אבל הקנאה שהוא מקנא זה משהו שדומה קצת לצרות עין...

הוא בכלל לא מחפש כזה רכב, אפילו כשהציעו לו רכב דומה כמעט בחינם הוא החליט בסוף שזה לא מתאים לו, ולמרות זאת הוא עדיין מתבוסס בקנאתו, ומביט על שכנו בעין רעה.

כשקלמן הגיע למודעות הזאת הוא חש באי נעימות, הוא הרגיש שדברי חז"ל על בלעם הרשע שהיה מביט בעין רעה על כל דבר מכוונים ממש אליו.

הרהורים תקפו את מצפונו. האם אני 'בלעם-דיק'? האם אני ברמה של ילדה בת שלש?³

כמה שקלמן ניסה לברוח מהמחשבות, הדבר לא צלח. 'מה אני כבר יכול לעשות? הוא חשב שוב לעצמו 'אין לי שליטה על המחשבות האלו!'

קלמן חש שיש כאן בעיה מהותית, והבין שזה לא סתם דבר חולף, והוא חייב למגר את התופעה הזו בדחיפות.

'לרגע אני מצליח להתנתק ולא לחשוב על זה, אבל תוך זמן קצר זה חוזר וקופץ לי'.

האמת, שבתקופה האחרונה חש קלמן תחושה רעה, כעת הוא הבין שהבעיה הזאת היא רק חלק מבעיה גדולה יותר שבה הוא נמצא.

זה לא רק הקנאה המוזרה שכעת הוא נחשף על כך שהתאזרח אצלו, אלא באופן כללי מצבו הרוחני בכי רע, החדשות והפטפוטים שבהם הוא שקוע, הלשון הרע שהוא מדבר.

ואדרבה, הבעיה בה הוא נתקל כעת היא רק תסמין שבא מתוך כללות מצבו.

קלמן נאנח לעצמו כשהוא נזכר בשנים היפות של ימי הבהירות, בהם ישב ולמד שעות ברציפות והיה מתמלא בסיפוק אינסופי, והנה, כעבור חמש עשרה שנים מאז שהוא עזב את הישיבה, הוא כבר לא באותו דרגה ומיום ליום מצבו הולך ומתדרדר!

זה התחיל בכך שהוא אהב לדבר ולפטפט, וכשהגיע לשכונה החדשה הוא נהנה להיות במרכז העניינים, להיות ההוא שיועד כל דבר. אבל היום לאן הוא הגיע עם זה... כל חייו מלאים דיבורים אסורים, הוא מלבה מחלוקות ולפעמים אפילו יוצר אותם בעצמו ע"י רכילות שונות היוצאות מפיו. אפילו אם רק הייתי לומד הלכה בכל אותם שעות

ביטוח חודשי בשביל רכב שבקושי ישמש אותנו. קלמן חשב קצת ולבסוף הפטיר טוב, יש בזה משהו, אני שומע הודה בכנות סתם הייתי פזיז ומהיר, גם ביטוח חודשי לרכב כזה יוקרתי הוא מסתמא יקר מאד. אולי באמת זה עסקה שווה בשביל לקנות ולמכור...

שוב הוא נזכר בדיון אתמול, אך הפעם מזווית אחרת מי זה היה ההוא שטען שאין לי אפילו במה לקנאות כי אני בכלל לא רוצה להחזיק רכב.

לכאורה הוא צודק. מכאן והלאה התחילה לנקר שאלה במוחו 'אז אם כן למה באמת אני לא מסוגל לפרגן כמו שטען שם השני' והשאלה נותרה ללא תשובה מספקת...²

היום יומולדת..... נקטוף פרחים ושושנים לדינה מלאו שלוש שנים....

ההתרגשות ניכרה על פניה של דינה הקטנטנה, בעבורה זה יום של חג ממש. כתר, ריקודים, עוגת יומולדת, הרמה על הכיסא ארבע פעמים, כולם עומדים בתור לקבל ממתק ולברך אותה.

החגיגה הסתיימה כשלפתע דינה נעמדה ושאלה בקול בטוח: "אבא נכון ממחר אני לובשת כשאני הולכת לגן צי-צית, כמו שחיים לבש כשהוא נהיה בן שלוש...?"

חיך עלה על פניהם של כל בני המשפחה.

קלמן אבא של דינה שעמד במרכז ניסה להסביר לה את טעותה: "דינה, נכון שאת נהיית בת שלוש כמו חיים, אבל חיים הוא בן, בנות לא הולכות עם ציצית'.

אבל אבא, המשיכה כלת היומולדת להתעקש 'אני רוצה ציצית כמו חיים, גם אני נהייתי גדולה'.

וויכוח של כמה דקות הסתיים בחוסר הבנה מוחלט של דינה בת השלוש, שמבחינתה האירוע המרגש והשמח נחתם כאירוע מרגש עד הדמעות... וקלמן כבר ניסה לחשוב איך הוא מתמודד עם זה מחר על הבוקר...

כל בני המשפחה נותרו עם החיך בליבם, אולם אצל קלמן זה עורר רגשות סמויות ונעלמות.

דינה קטנה ולא מבינה יותר מידי.

האם אני לא כזה? האם אני לא כמו דינה שרוצה דברים שלא קשורים אלי? האם השיחה מהימים האחרונים היא קנאה בדברים שאני בכלל לא צריך?

'נו אז מה זה כן?', קלמן המשיך להרהר בליבו, 'אם אני לא צריך את זה אז למה אני מקנא, למה אני כל הזמן חושב על הרכב של ההוא?'

2 כאן אנו שוב רואים שקלמן בכלל לא צריך את הרכב, בכלל לא רוחני לו להחזיק רכב ולמרות זאת הוא מקנא בחבר שלו, כי קנאתו היא לא קנאה שהוא רוצה את מה ששי לחברו אלא הוא רוצה שלחברו לא יהיה.

3 הקנאה הזאת שלחבירו לא יהיה, שורשה במידתו של בלעם הרשע - במידת העין רעה! עין שמכלה ומזיקה ללא כל תועלת עבור המזיק.

הרגשה של שחרור חדרה לליבו של קלמן. אמנם הוא לא הסתפק בזאת. חוץ מהתכנון להשקיע בעבודה פנימית, הוא ידע שצריך לעשות גם משהו למעשה, בכדי לתת תוקף לכל התהליך.

בדעתו הוא תר אחר רעיון על פעולה כל שהיא המבטאת התנגחות באופן ישיר כנגד המידה הזו.

אחרי הרבה מחשבות ותפילות שנשא קלמן על העניין צץ במוחו רעיון.

הוא נזכר בסיטואציה שחזרת על עצמה בקביעות, כאשר הוא חוזר ממנחה גדולה ביום שישי והשכן שלו עסוק בעי-צומה של מלאכת פירוק שקיות קנייה מהרכב.

השקיות עמוסות במוצרים, ומאמצים מרובים נדרשים לו בכדי לסחוב את השקיות מהרכב עד לבניין, וגם שם לטפס קומה וחצי. אבל אף פעם הוא לא חשב לרגע לעזור לו.

הדבר היחיד שתפס את עיניו היה היוקרה של הרכב שממנו יוצאים השקיות, ולא השקיות עצמם...

'מהיום' החליט קלמן בליבו 'המצב הולך להשתנות! כל פעם שאני יראה אותו, במקום לשקוע במחשבות על הרכב, ובדין העמוק סביב אחזקת רכב שכזה בשכונה של אבר-כים... אני פשוט קופץ לסחוב לו פעימה אחת עד הכניסה לבניין'.

הרעיון של קלמן היה שכאשר המחשבות של האדם יתפסו גם על דבר מעשי, ולא יישארו רק בלב זה משפיע הרבה יותר⁶.

ואכן זה הואיל ובגדול! לאחר תקופה של עבודה בשתי המישרים ניכר שיפור משמעותי בהרגשותיו.

קלמן היה מלא באושר, גם על כך שכבר אינו מקנא, וגם על עצם הניצחון בניקוי נפשו מעוד מידה רעה.

שינוי זה היה רק התחלתו של שינוי נרחב בחייו. התחור-שה המשכרת אותה חווה קלמן כעבור תקופה, כשהפסיקה לבעור בו הקנאה ואף להיפך מכך, העלתה בו רצון עז להת-קדם הלאה. תחושת רוממות פעפעה בו, וזו הייתה ההזדמ-נות לצאת לגמרי מעמק הבכא...

6 כאן קלמן מוציא לידי פועל את מחשבותיו, האו לא רק מסתכל על חברו בעין טובה אלא גם בפועל הוא עוזר לו באופן מעשי, העזרה הזאת גורמת לעקור את העין רעה בה הסתכל על קלמן על שכנו, ואט אט הוא קונה מבט חדש על שכנו - מבט של עין טובה שהיא היפך העין רעה. מעשה של השקעה והתמסרות לטובת השני יוצר הרגשת חיבור אליו, עד כדי שהוא לא מסוגל אח"כ להרע לו, ואף זה גורם לאהבה שמעלה רצון להיטיב עימו עוד.

מסתמא כבר יכולתי לסיים לפחות משנה ברורה וחפץ חיים..." חשב לעצמו בהלצה.

הרהורי חרטה עטפו את קלמן. הוא ממש רצה לעשות שינוי משמעותי.

אך למעשה הוא החליט שהדבר הראשון שהוא צריך לטפל בו זה לעקור את הקנאה המוזרה הזאת.

והנה, המחשבות החוזרות והנשנות על שנות שהותו בישיבה הזכירו לו שיחה ישנה ששמע מפיו של המשגיח הישיש לפני שנים רבות.

היה זה בצעירותו בשנים בהם הוא היה בולע כל מילה של מוסר בשקיקה, לפחות כמו דיבורים בפלפולה של תורה...

באותה שיחה המשגיח הטווה דרך כללית כיצד האדם יוכל לנתח את מעשיו השונים, ולזהות את הלך הוצאת הפעולות שלו, אם זה מהלב או מהמוח, ואף הרחיב לבאר שם שהדרך הנכונה היא שהמוח ישלוט על הלב, וכעת הוא החליט להשתמש בזה.

'שליטה מסוימת, הרי יש לי במחשבות' התחיל קלמן ללבן לעצמו את הדברים. 'אפי' שמיד לאחמ"כ המחשבה שלי פורחת בחזרה, אבל לזמן מסוים אני יכול לנווט אותם אל כיוון אחר.

רעיון התוכנית היה שכאשר הוא יתאמץ וישקיע את מוחו למצוא מעלות ודברים טובים על הצד השני, זה יגבר על היחס שהוא רוחש לו בלב לרעה.

לחשוב טוב על השני, זה בעצם עומד בניגוד ממש למה שאני מרגיש בלב, זה יבנה בי תהליך חדש בנפש.

כמו שיסד שם המשגיח. שבמקום שהרגשות שבלב קוב-עות למוח מה לחשוב, זה יהא במהלך הפוך, שהמוח יקבע ללב מה להרגיש⁴.

ברור היה לו שאם הוא יתמיד בעבודה זו באופן יומיומי תוכל לצמוח מזה תועלת מרובה עד כדי שאחרי תקופה גם במחשבות יהא לו יחס של אהבה וחיבור⁵.

4 בלשון רבותינו זה נקרא 'מוחא דשליט על ליבא', המוח קובע ללב מה להרגיש, על ידי המחשבות שבמוח האדם קובע מה יהיו הרגשותיו וככה הוא שולט על הרגשותיו. הלב עצמו יש לו הרגשות מסוימות ולאדם קשה לשנות אותם, כאשר האדם חושב מחשבות מסוימות לפי החלטתו ואלו הם מחשבות טובות זה גורם גם ללב לשנות את הרגשותיו להרגשות טובות על פי המחשבות וכך אט אט הלב של האדם מזדכך.

5 עבודה זו באופן של מוחא שליט על ליבא, גומרת לקנות מבט של עין טובה על חבירו היפך מידת העין רעה שהייתה לקלמן.

רכישת ספרי הרב
'ספרי אברמוביץ'
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA 718.871.8652

כל החומר
שמופיע
בגיליונות
מידי שבוע
יוצא לאור לראשונה

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב
שליט"א
'ב'קול הלשון'
ישראל 073.295.1245

לקבלת העלון
בדוא"ל
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס 03.548.0529

© כל הזכויות שמורות
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון 052.763.8588
פקס 03.548.0529
bilvavi231@gmail.com

חדש «»

בקרוב!

280 עמודים

פרקים 19

דע את
חלקך

ותן חלקנו

הדפסות חוזרות בחנויות הספרים

בחניות בארץ

עמודים 336

פרקים 18

פני הלב

עולמה הפנימי
של אישה בימינו

